

bcn
classics

Palau de la Música
L'Auditori

22/23

08

11

22

L'AUDITORI

Rèquiem de Verdi

Cor i Orquestra Simfònica de Milà
Claus Peter Flor

Concert coproduït amb:

L'AUDITORI

www.bcnclassics.cat

Cor i Orquestra Simfònica de Milà

Claus Peter Flor, director emèrit

8 de novembre de 2022 a les 20h, a L'Auditori

Durada aproximada: 84 minuts

bcn
classics

Palau de la Música
L'Auditori

22/23

Giuseppe Verdi (1813-1901)

Missa de Rèquiem

84'

Requiem

Dies irae

Offertorium

Sanctus

Agnus Dei

Lux aeterna

Libera me

Intèrprets

Cor i Orquestra Simfònica de Milà

Claus Peter Flor: Director emèrit

Carmela Remigio: Soprano

Anna Bonitatibus: Mezzo Soprano

Valentino Buzza: Tenor

Fabrizio Beggi: Baix

Massimo Fiocchi Malaspina: Director de cor

MISSA DE RÈQUIEM - Giuseppe Verdi

REQUIEM Y KYRIE

*Requiem aeternam dona eis, Domine,
et lux perpetua luceat eis.*

*Te decet hymnus, Deus, in Sion
et tibi reddetur votum in Jerusalem.*

*Exaudi orationem meam,
ad te omnis caro veniet:*

Kyrie, eleison; Christe, eleison;

Kyrie, eleison.

Doneu-los, Senyor, el repòs etern
i que la llum perpètua els il·lumini.
Sou digne de lloança, Déu meu, a Sió,
sou digne que us complim les
prometences a Jerusalem.

Escolteu les meves pregàries,
Senyor, tingueu pietat
Crist, tingueu pietat

DIES IRAE

*Dies irae, dies illa,
solvat saeculum in favilla,
teste David cum Sibylla.*

*Quantus tremor est futurus,
quando Judex est venturus,
cuncta stricte discussurus!*

Dia d'ira serà el dia
que tot cremi, com volien
els oracles més antics.
Quina por, quina quimera,
quan el jutge sigui a l'era
per passar el sedàs més fi.

Tuba mirum

*Tuba mirum spargens sonum
per sepulchra regionum,
coquet omnes ante thronum.*

És ben net el so que escampa
el clarí, per dur les ànimes
vers el tribunal diví.

Mors stupebit

*Mors stupebit et natura,
cum resurget creatura,
judicanti responsura.*

Tots els éssers ressusciten
per a l'últim veredicte,
i la mort no ho pot capir.

Liber scriptus

*Liber scriptus y proferetur
in quo totum continetur,
unde mundus judicetur.
Judex ergo cum sedebit,
quidquid later apparebit,
nil inultum remanebit.*

Obriran el llibre on consten
els passats afers dels homes,
i ara el món rebrà el juí.
Quan el jutge vingui a seure,
sortirà a la llum tot deute,
no estalviarà ni un bri.

Dies irae! Dies irae!

*Dies irae, dies illa,
solvat saeculum in favilla,
teste David cum Sibylla.*

Dia d'ira serà el dia
que tot cremi, com volien
els oracles més antics.

Quid sum miser

*Quid sum miser tunc dicturus
Quem patronum rogaturus,
cum vix justus sit securus?*

Jo, ai las, què al·legaria?
Valedor, qui trobaria?
Si ni el just se'n pot sortir?

Rex tremendae

*Rex tremendae majestatis,
Qui salvandos salvas gratis,
Salva me, fons pietatis!*

Rei de glòria i basarda,
que doneu salut debades:
oh, salveu-me, car sou bo!

Recordare

*Recordare, Jesu pie,
quod sum causa tuae viae;
ne me perdas illa die.
Quarens me, sedisti lassus,
redemisti crucem passus;
tantus labor non sit cassus.
Juste Judex ultionis,
donum fac remissionis
ante die rationis.*

Bon Jesús, d'aquest pobre home
recordeu-vos-en tothora,
no em deixeu el jorn final.
Tants treballs per assolir-me
i la creu per redimir-me:
que no sigui tot en va!
Vós sou jutge que repara,
perdoneu la meva tara
ans no es faci compte ras.

Ingemisco

*Ingemisco tamquam reus,
culpa rubet vultus meus
supplicánti parce, Deus.
Qui Mariam absolviste
et latronem exaudisti,
mihi quoque spem dedisti.
Preces meae non sunt dignae
sed tu bonus fac benigne,
ne perenni cremer igne.
Inter oves locum praesta,
et ab haedis me sequestra,
statuens in parte dextra.*

Mon pecat prou m'aclapara
i em fa enrojolar la cara,
mentre us prego pietat.
Si Maria de Magdala
i el bon lladre perdonàreu,
esperança a mi m'heu dat.
Mal que el prec no en sigui digne,
bé podeu fer Vós, benigne,
que no cremi amb foc constant.
Acolliu-me en vostra pleta,
del remat una altra ovella,
a redós del vostre flanc.

Confutatis

*Confutatis maledictis,
flammis acribus addictis,
voca me cum benedictis.
Oro supplex et acclinis,
cor contritum quasi cinis,
gere curam mei finis.*

Acolliu-me en vostra pleta,
del remat una altra ovella,
a redós del vostre flanc.
Quan els pèrfids es condemnin,
i a la brasa encesa els llencin,
conduïu-me amb els elets.

Dies irae

*Dies irae, dies illa,
solvat saeculum in favilla,
teste David cum Sibylla.*

Lacrimosa

*Lacrimosa dies illa,
qua resurget ex favilla,
judicandus homo reus.
Huic ergo parce, Deus.
Pie Jesu Domine,
dona eis requiem. Amen.*

DOMINE JESU

*Domine Jesu Christe! Rex gloriae!
Libera animas omnium fidelium
defunctorum de poenis inferni
et de profundo lacu:
Libera eas de ore leonis,
ne absorbeat eas tartarus,
ne cadant in obscurum:
sed signifer sanctus Michael
repraesentat eas in lucem sanctam:
Quam olim Abrahae promisisti
et semini ejus.*

HOSTIAS

*Hostias et preces tibi, Domine,
laudis offerimus:
Tu suscipe pro animabus illis,
quarum hodie memoriam facimus.
Fac, eas, Dómine,
de morte transire ad vitam.
Quam olim Abrahae promisisti,
et semini ejus.
Libera animas omnium fidelium
defunctorum de poenis inferni.
Fac eas de morte transire
ad vitam.*

Reverent a vós m'inclino,
penedit us ho suplico:
empareu-me el jorn darrer.
Dia d'ira serà el dia

Serà dia de gran pena
quan retorni de la cendra
el mortal per ser jutjat.
Perdoneu-lo, doncs, Déu meu.
Bon Jesús, Senyor clement,
deu-los el repòs. Amen.

Senyor Jesucrist, rei de la glòria,
allibereu les ànimes dels tots els fidels
difunts
de les penes de l'infern i de l'abisme
profund;
allibereu-les de la gola del lleó!
Que no les engoleixi l'abisme,
ni vagin a parar a les tenebres.
Ans l'arcàngel sant Miquel
Senyor Jesucrist, rei de la glòria,
allibereu les ànimes dels tots els fidels
les condueixi a la llum santa,
que en altre temps prometéreu a
Abraham
i a la seva descendència.

Us oferim, Senyor, oracions i sacrificis
de lloança,
accepteu-los per les ànimes d'aquells
de qui avui fem memòria,
feu que passin de la mort a la vida,
que en altre temps prometéreu a
Abraham
i a la seva descendència.
Us oferim, Senyor, oracions i sacrificis
de lloança,
accepteu-los per les ànimes d'aquells
de qui avui fem memòria,
feu que passin de la mort a la vida.

SANCTUS

*Sanctus, sanctus, sanctus,
Dominus Deus Sabaoth!*

*Pleni sunt coeli
et terra gloria tua.*

Hosanna in excelsis.

Benedictus qui venit

in nomine Domini.

Hosanna in excelsis.

AGNUS DEI

Agnus Dei

qui tollis peccata mundi,

dona eis requiem sempiternam.

LUX AETERNA

*Lux aeterna luceat eis, Domine,
cum Sanctis tuis,*

in aeternnum: quia pius es.

Requiem aeternam, dona eis, Domine,

et lux perpetua luceat eis.

LIBERA ME

*Libera me, Domine, de morte aeterna,
in die illa tremenda:*

quando coeli movendi sunt et terra.

Dum veneris iudicare

saeculum per ignem.

Tremens factus sum ego et timeo,

dum discussio venerit

atque ventura ira.

Dies illa, dies irae,

calamitatis et miseriae,

dies magna et amara valde.

Dum veneris, etc.

Requiem aeternam dona eis, Domine,

et lux perpetua luceat eis.

Requiem, requiem.

Libera me, etc.

Sant, sant, sant és el Senyor,
Deu de l'univers!

El cel i la terra són plens de la vostra
glòria.

Hosanna a dalt del cel!

Beneït el qui ve

en nom del Senyor.

Hosanna a dalt del cel!

Sant, sant, sant és el Senyor,

Anyell de Déu,

que lleveu el pecat del món,

doneu-los el repòs.

Que la llum eterna els il·lumini, Senyor.

En companyia dels vostres sants per
sempre,

perquè Vós sou bo.

Doneu-los, Senyor, el repòs etern,

i que la llum perpètua els il·lumini.

Allibereu-me, Senyor, d'una mort eterna,
en aquell dia espantós

quan trontollaran el cel i la terra

perquè vós vindreu a judicar

el món pel foc.

Tot jo tremolo i estic ple de por,

mentre s'acosta el dia del judici.

Aquell dia serà un dia d'ira,

de desgràcies i de misèria,

un gran dia, ple de tristesa.

Doneu-los, Senyor, el repòs etern,

i que la llum perpètua els il·lumini.

Repòs, repòs.

Allibereu-me, etc.

© Studio Hänninen

El Cor Simfònic de Milà va ser fundada la tardor de 1998 sota direcció musical de Romano Gandolfi per abordar el repertori operísticofonètic, cambrià i polifonètic des del barroc fins al segle XX. En el seu primer concert, el 8 d'octubre de 1998, va obtenir un gran èxit de públic i crítica amb els *Quattro pezzi sacri* de Verdi, dirigits per Riccardo Chailly; a continuació va interpretar Les estacions de Haydn, sota la batuta d'Ádám Fischer, i *La Creació*, també de Haydn, dirigida per Claus Peter Flor.

Estretament vinculat a les activitats de l'Orquestra, col·labora amb altres conjunts simfònics nacionals i internacionals i amb destacats directors (Kazushi Ono, Riccardo Chailly, Oleg Caetani, Helmuth Rilling, Sir Neville Marriner i Leonard Slatkin).

Alguns dels esdeveniments més importants de la seva història són: una invitació a l'Òpera de Leipzig per interpretar el *Requiem* de Verdi, juntament amb el Cor i l'Orquestra de la Gewandhaus, amb Chailly; el 2008, el *Te Deum* de Berlioz a Bolonya amb Abbado; i una actuació a la Sala Nervi del Vaticà en un concert ofert per l'aleshores president Giorgio Napolitano. En l'aniversari de l'atac a les Torres

Bessones de Nova York, l'11 de setembre de 2011, al Teatro alla Scala, juntament amb l'Orquestra i el Cor de Nens, va interpretar el *War Requiem* de Britten, dirigit per Zhang Xian. L'any 2013 va tenir lloc un esdeveniment extraordinari per als conjunts de cor i orquestra: sota la direcció de Chailly, es va interpretar la *Vuitena simfonia* de Mahler a MiCo-Fira de Milà, amb gran èxit de crítica i públic. Juntament amb l'Orquestra Simfònica, entre 2003 i 2005 va realitzar diverses gires dins i fora d'Itàlia: Sala NHK de Tòquio, Alte Oper de Frankfurt, Konzerthaus de Viena, Sala Nacional de Concerts de Budapest i Sala Rondò de Pontresina (Suïssa) per al Festival St. Moritz, sota la direcció de Gandolfi. El 2006, va ser convidat al Teatre alla Scala per cantar *Alexander Nevsky* de Prokófiev sota la direcció de Jurowski.

La temporada 2022-2023, protagonitzarà importants produccions, com ara *War Requiem* de Britten, els *Requiem* de Verdi i Mozart, *Parsifal* de Wagner i *Oedipus Rex* de Stravinsky), i realitzarà una gira amb l'Orquestra Simfònica de Milà pels Països Baixos i Espanya.

L'Orquestra Simfònica de Milà

va néixer el 1993 per donar un punt de referència a la ciutat de Milà i a la Llombardia del gran repertori simfònic; aviat es va convertir en una gran institució composta per centenars de persones, en una fundació la missió de la qual és tocar aquest repertori arreu del món.

Al capdavant de l'orquestra, des de 1999 fins avui dia, hi ha hagut tres directors musicals d'altíssim prestigi: Riccardo Chailly (1999-2005), que va aconseguir que l'orquestra s'imposés com una de les institucions musicals de referència en el panorama nacional i internacional; Xian Zhang (2009-2016), primera directora que va assumir un càrrec similar a Itàlia; i finalment, Claus Peter Flor n'ha estat el director titular des de 2017-2018 i recentment n'ha estat nomenat director emèrit.

L'orquestra toca de forma regular a les sales més prestigioses d'Itàlia i de l'estranger. Entre els concerts més importants dels darrers anys, recordem el de BBC Proms de 2013, dirigit per Xian Zhang acompanyant el tenor Joseph Calleja; la memorable execució de la grandiosa *Vuitena simfonia* de Mahler, que va suposar el retorn de Riccardo Chailly al podi de l'orquestra; els tres concerts al Großes Festspielhaus de Salzburg i, el 2018, les actuacions al KKL de Lucerna: un concert dirigit per Claus Peter Flor acompanyant Katia Buniatishvili i dos més dirigits per Ernst van Tiel, en què es va tocar la banda sonora de *West Side Story*, amb la projecció en viu de la pel·lícula. El 2020, el KKL de Lucerna va tornar a convidar l'orquestra, dirigida també per Flor, aquesta vegada acompanyant la pianista Claire Huangci. Paral·lelament a la seva activitat concertística, l'Orquestra ha desenvolupat una intensa activitat discogràfica que abraça des del repertori de Verdi i Rossini fins a les grans simfonies romàntiques i russes.

Claus Peter Flor

Director emèrit

Claus Peter Flor és respectat i admirat arreu del món pel fet de ser un director d'orquestra amb una musicalitat excel·lent i per la seva carrera internacional dedicada al gran repertori d'àrea germànica, sense oblidar-se de la seva afinitat amb l'obra de Xostakóvitx, així com amb el gran repertori txec de Dvorák i Suk, que va gravar al seu moment amb la Filharmònica de Malàisia. Natural de Leipzig (1953), va començar els estudis de violí a Weimar, abans de dedicar-se a la direcció d'orquestra, estudiant amb Rolf Reuter i després amb Rafael Kubelík i Kurt Sanderling. El 1984 va ser nomenat director musical de la Konzerthausorchester de Berlín i també va començar a col·laborar amb altres orquestres alemanyes, com la Gewandhaus de Leipzig i la Staatskapelle de Dresden. El 1988 va debutar amb la Berliner Philharmoniker, que va tornar a dirigir en dues ocasions més. Convidat pel mateix Riccardo Chailly, va ser nomenat principal director convidat de l'Orchestra Verdi des de 2003 fins a 2008 i, a partir de la temporada 2017-2018, va assumir el càrrec de director principal d'aquesta formació. En els darrers anys, ha dirigit amb gran èxit orquestres com la London Symphony i l'Orchestra dell'Accademia Nazionale di Santa Cecilia de Roma. Pròximament debutarà amb l'Orchestre Philharmonique de Strasbourg i amb la Dallas Symphony Orchestra. Claus Peter Flor té també una dilatada experiència en l'àmbit del teatre líric, ja que ha dirigit òperes al Théâtre du Capitole de Tolosa de Llenguadoc (amb el qual manté una relació privilegiada), però també a la Staatsoper i la Deutsche Oper de Berlín, i als teatres de Munic, Dresden, Hamburg i Colònia, entre d'altres.

Carmela Remigio

Soprano

© Nicola Allegrì

Guardonada

amb el prestigiós Premi Abbiati, la soprano Carmela Remigio va començar els estudis de violí als cinc anys. Pocs després, va començar a prendre classes de cant, primer amb Aldo Protti i més endavant amb Leone Magiera. Després dels seus primers papers barrocs, es va dedicar a les òperes de Mozart interpretant-ne tots els papers principals: Donna Anna i Donna Elvira a *Don Giovanni*; Susanna i Comtessa a *Le nozze di Figaro*; Elettra i Ilia a *Idomeneo*; Fiordiligi a *Così fan tutte*; Vitellia a *La clemenza di Tito* i Pamina a *La flauta màgica*. Ha interpretat *Don Giovanni* unes cinc-cents vegades, tantes com Donna Elvira i Donna Anna, un paper que li va donar l'oportunitat de treballar estretament amb Peter Brook i Claudio Abbado.

Des d'alehores, ha col·laborat amb directors de la talla de Claudio Abbado, Antonio Pappano, Myung-Whun Chung, Jeffrey Tate, Daniele Gatti, Daniel Harding, Gustavo Dudamel, Riccardo Chailly, Gianandrea Noseda, Juraj Valčuha, Michele Mariotti, Rinaldo Alessandrini i Fabio Luisi; i amb els directors d'escena David McVicar, Graham Vick, Pier Luigi Pizzi, Mario Martone, Lucca Ronconi, Damiano Michieletto, Robert Wilson i Peter Brook. Intervé a les principals sales i festivals del món, com el Teatro alla Scala, el Festival de Salzburg, ROH Covent Garden, el Festival d'Ais de Provença, el Teatro La Fenice, La Monnaie i Walt Disney Concert Hall.

Alguns dels seus enregistraments més rellevants són dues edicions diferents de *Don Giovanni* (per a Deutsche Grammophon i Virgin), *Stabat Mater* de Rossini, *Arie sacre verdiane*, sota la direcció de Myung-Whun Chung, i el doble CD *Arias*, dedicat a Tosti i Rossini (Decca-Universal). Carmela Remigio també ha ampliat el seu repertori amb alguns papers més inusuals, com el de Tatiana a *Eugene Onegin* de Txaikovski; Anne Trulove a *The Rake's Progress* de Stravinski; Miranda a *La donna serpente* de Casella; Malwina a *El vampir de Marschner* i el paper principal a l'òpera *Ecuba* de Nicola Antonio Manfroce.

El 2022 va ser guardonada amb el 40è Premi Piccinni.

Anna Bonitatibus

Mezzo soprano

© Frank Bonitatibus

Natural de Basilicata (Itàlia), va debutar a La Scala el 1999 amb *Don Giovanni* sota la batuta de Riccardo Muti. Des de llavors, ha interpretat més de cinquanta títols d'òpera, ha col·laborat amb destacats directors, com ara Ivor Bolton, Sir Antonio Pappano, Renè Jacobs, William Christie, Myung-Whung Chung, Franz Welser-Möst, Roberto Abbado, Alain Altinoglu, Marc Minkowski i Teodor Currentzis, i ha actuat als escenaris més importants del món.

Ha estat guardonada amb una gran quantitat de premis, entre els qual destaca el Premi Internacional d'Òpera de 2015 per *Semiramide, la Signora Regale*, una recopilació de joies musicals descobertes per la mateixa artista. El 2016, va portar una selecció de l'àlbum de gira amb l'orquestra barroca Collegium 1704 a Baden-Baden, Essen i Wigmore Hall, on va tornar el 2018 i el 2021 en recital. El seu últim CD, *En travesti*, amb la Münchner Rundfunkorchester, ha estat molt ben acollit per la crítica. Entre els aspectes més destacats de les últimes temporades es troba el seu debut a l'Òpera Nacional de Bordeus amb *Don Quichotte* de Massenet (Marc Minkowski), *Le nozze di Figaro* al Liceu de Barcelona, *Lucio Silla* al Théâtre de la Monnaie de Brussel·les, *La Calisto* a la Bayerische Staatsoper i al Teatro Real de Madrid, *Ottone* de Händel a Moscou, *L'Ercole amante* a l'Opéra Comique de París, *Carmen* a Madrid, *Merope* a l'Innsbrucker Festwochen i *La clemenza di Tito* a l'Opéra Royal de Lieja. Més recentment, ha interpretat el paper principal d'*Agrippina* a la Staatsoper Hamburg amb gran èxit.

La temporada 2021-2022 va fer una gira per Europa amb *Radamisto* de Händel i va tornar a l'Òpera de Zuric per a una sèrie de representacions de *L'Olimpiade* de Pergolesi. A més, tornarà al Wigmore Hall per a un recital i a la Händel-Festspiele de Karlsruhe per a un concert de gala, i apareixerà a *Agrippina* amb la Bayerische Staatsoper de Munic (dir. S. Montanari) i a *Idomeneo* al Festival d'Ais de Provença.

Pròximament farà gires per Europa amb el *Requiem* de Verdi i *Alcina* de Händel, presentarà una nova producció de *Serse* de Händel i actuarà a l'Òpera de Halle sota la batuta d'Attilio Cremonesi.

Valentino Buzza

Tenor

© Fabrizio Mauro

Nascut a Catània, es va graduar al Conservatori Vincenzo Bellini el 2008. En els anys següents, va participar en classes magistrals de Leone Magiera, Edda Moser i Renato Bruson, entre d'altres. Ha guanyat diversos concursos internacionals, com el Premi Luciano Pavarotti de la Fundació Marcello Giordani (2016) i el Primer Premi al Concurs d'Òpera Tito Schipa (2012). Ha participat en diverses produccions d'òpera al Centro de Perfeccionamiento Plácido Domingo de València: *La Bohème* (Rodolfo) amb Riccardo Chailly; *Così fan tutte* (Ferrando) amb Marco Guidarini; *La traviata* (Giuseppe) i *Turandot* (Pang), totes dues dirigides per Zubin Mehta, i *Simon Boccanegra* (Capitano dei balestrieri), juntament amb Plácido Domingo sota la direcció d'Evelino Pidò.

Ha interpretat els papers principals a *Il sogno di Scipione* de Mozart (Sardelli al Teatro Malibrán); *Bastien und Bastienne* també de Mozart (Davide Livermore a Gènova); *Dido and Aeneas* de Purcell (Stefano Montanari a l'Òpera de Florència); *L'incoronazione di Dario* de Vivaldi (Federico Maria Sardelli per al Palau de les Arts) i *Catone in Utica*, del mateix compositor, per al Festival Opera Barga. Va aparèixer com a Edmondo a *Manon Lescaut* de Puccini a São Paulo i com a Pang a *Turandot* al Festival Puccini. Va ser Aristeo a *Narciso* de Scarlatti al Festival d'Innsbruck, Nemorino a *L'elisir d'amore* de Donizetti, i l'abat de Chazeuil a *Adriana Lecouvreur* de Cilea. Va col·laborar amb Diego Faoslis a La Fenice i va interpretar les òperes *Ottone in villa* (Decio) i *Farnace* (Pompeo) de Vivaldi. Sota la direcció de Fabio Biondi, va cantar l'oratori *Israel in Egypt* de Händel a València i *Orfeo* de Monteverdi al Theater an der Wien, a l'Elbphilharmonie Hamburg, al Liceu de Barcelona i a l'Auditori Nacional de Música. Va ser el tenor solista a la *Missa de coronació* de Mozart sota la direcció de Zubin Mehta a Florència. Per a Decca, ha gravat *Turandot* (Zubin Mehta) i *Manon Lescaut* (Plácido Domingo) de Puccini, i per a Glossa, *Macbeth* (Fabio Biondi) de Verdi.

Compromisos recents i futurs inclouen el paper de Filandro a *Le astuzie femminili* de Cimarosa, sota la direcció d'Alessandro De March, el d'Akela a *El llibre de la jungla* i el paper principal de *Catone in Utica* de Vivaldi.

Fabrizio Beggi

Baix

Va guanyar el Concorso Internazionali per Cantanti «Toti Dal Monte» debutant en el paper de Geronimo a *Il matrimonio segreto*. A partir d'aquell moment, va començar una brillant carrera que el va portar a actuar com a convidat en importants festivals i teatres d'òpera protagonitzant *Andrea Chénier* i *Don Carlo* al Teatro Regio de Torí, on va tornar amb *Rigoletto*, *Simon Boccanegra*, *Le nozze di Figaro*, *I puritani* i *Un ballo in maschera*.

Més endavant va emprendre una gira pel Japó amb les òperes *Gianni Schicchi*, *Manon Lescaut* i *Guillaume Tell* sota la direcció de Gianandrea Nosedà; va actuar al Festival d'Edinburg i en gira pel Canadà amb *I puritani*, *Il trovatore* i *La donna serpente* de Casella i va participar en la gira de *Simon Boccanegra* a Hong Kong; *Cenerentola* a Ferrara, Rovigo i Treviso; *Capuleti e Montecchi* amb Fabio Biondi, a Varsòvia i Bremen; *Tosca* a Jesi i Fermo; *Divorzio all'italiana* de Battistelli i *Un ballo in maschera* a Bolonya; *Madama Butterfly* a Roma; *Idomeneo* amb Europa Galante i Fabio Biondi al Händel-Festspiele de Halle; *Don Giovanni* a Trieste sota la direcció de Gelmetti; *Rigoletto*, *Madama Butterfly* i *Carmen* a les Termes de Caracalla; *Le nozze di Figaro* a Nàpols i Hamburg; *Il turco in Italia* a Pavia, Cremona i Como; *Semiramide* a Nancy; *Macbeth* (1847) a Varsòvia amb Biondi; *Le nozze di Figaro* a Càller sota la direcció de Stefano Montanari; *L'elisir d'amore* i *Carmen* a Florència; *La Bohème* a Tel Aviv i Nàpols, on va tornar a interpretar Oroveso a *Norma* i el paper de Rei a *Aida*; *Un ballo in maschera* a Nancy; *Aida* a Gènova; *Il ritorno di Ulisse in patria* a Hamburg; *Aida* en gira per Itàlia i al Festival d'Òpera Sferisterio de Macerata; *Un ballo in maschera* a Parma; *L'Orfeo* amb Europa Galante en gira per Hamburg, Barcelona, Viena i Madrid; *El Messies* a Las Palmas; *La Traviata* al Teatro alla Scala; *Ernani* a Lisboa i *Norma* al Teatro Regio de Torí.

Pròximament presentarà una nova producció de *La Gioconda* i *Rigoletto* a La Scala de Milà; *La Bohème* a Trieste; *Lucia di Lammermoor* a Lisboa i *Rigoletto* a la Royal Opera House de Londres.

Massimo Fiocchi Malaspina

Direcció de cor

Nascut a Novara, va completar els estudis musicals al Conservatori Giuseppe Verdi de Milà, on es va graduar en Música Coral i Direcció de Cors, Composició i Piano, i al Conservatori de Santa Cecília, on va obtenir el diploma de Direcció d'Orquestra. També es va especialitzar en Direcció d'Orquestra a l'Acadèmia de Música de Pescara sota la direcció de Donato Renzetti.

Com a pianista i director d'orquestra, ha actuat en nombrosos teatres i sales de concert i per a la RAI.

Col·labora amb el Teatro Regio di Parma com a director de cor i de música escènica, amb Aslico Opera Llombaria com a director de cor i amb el Teatro Comunale di Piacenza com a director de música escènica. Ha col·laborat amb el Festival de Ravenna i amb el Festival d'Òpera de Macerata com a mestre de cor.

És mestre del Cor de Nens del Teatro Regio di Parma i és convidat regularment a la Xina per impartir classes magistrals en universitats sobre el repertori operístic italià.

Des de 2011 és mestre de capella a la basílica de Sant Marc de Milà. S'encarrega dels arranjaments corals del programa de televisió *Fratelli di Crozza*, ha col·laborat amb Clan Celentano per a la sèrie d'animació *Adrian* i va ser el professor de cant coral al *docu-reality Il Collegio 2*, emès per la RAI2 la tardor de 2017. És el director artístic de l'Acadèmia de Música d'Arona i fa classes al Conservatori de Càller des de 2022. Juntament amb Lucrezia Drei, és el creador i administrador d'Ontheatre.tv, la primera plataforma a la carta dedicada íntegrament al teatre i desenvolupada durant el confinament de la primavera de 2020.

Llicenciat en Filosofia per la Universitat de Lugano, compagina l'activitat musical amb els estudis de medicina a la Universitat de Milà. Ha guanyat diversos premis en concursos de música de cambra i corals (en duo amb el baríton Niccolò Scaccabarozzi i amb el cor Le Voci del Mesma) i en concursos literaris.

Perquè
vols

vibrar **d'emoció**
amb tots els sentits

LA VANGUARDIA

Notes al programa

LA DARRERA ÒPERA AMB VESTIDURA ECLESIASTICA

La principal virtut dels textos de la missa de rèquiem llatina és la seva habilitat per encarnar literàriament el sofriment, tan consubstancial al cristianisme i tan idoni per ser evocat en música. Els defineix l'exageració i l'escatologia en les seves al·lusions a la vida després de la mort. En l'ofertori destaquen les referències a les terribles flames de l'infern, el furor de la venjança divina, les temibles dents del lleó, la caiguda a les tenebres o l'abisme sense fons. Però, sens dubte, el «Dies irae» n'és el fragment que millor reflecteix aquest caràcter apocalíptic. Des que es va incorporar a la litúrgia gregoriana al segle XIV, la seqüència s'ha convertit en la nau capitana del rèquiem. Aquesta secció ens mostra una descripció del dia del judici final molt detallista, angoixant i desesperada, posant en joc tots els ingredients de l'estètica medieval.

Durant el romanticisme es va desenvolupar un gust extraordinari per l'edat mitjana. Tots dos períodes històrics van compartir la passió per l'aspecte més fúnebre de la mort i per allò més extern i anecdòtic del final dels temps. Aquesta visió terrorífica va potenciar com mai abans la proliferació d'obres artístiques funeràries, especialment les musicals. La missa de difunts, per la seva gran envergadura i pel seu contingut, va resultar idònia per a la mentalitat romàntica. No pas per casualitat, el segle XIX ha estat denominat «el gran segle del rèquiem». Paral·lelament, es va produir el fenomen de la dessacralització de la música religiosa: per primera vegada a la història, les composicions sobre textos sagrats no s'escriuen sempre amb una finalitat devocional, sinó amb un objectiu artístic. Eren destinades a la sala de concerts i no al temple. En aquest procés, que va marcar un punt sense retorn en l'esdevenir del rèquiem, Giuseppe Verdi hi va tenir molt a dir.

L'autor italià va concebre la seva *Messa da Requiem* en l'última etapa de la seva trajectòria, el 1874, amb seixanta-un anys. En aquell moment, Verdi ja s'havia convertit en un artista més famós del que mai no hauria pogut imaginar, a més d'un símbol d'Itàlia i un referent polític per al poble. Des de mitjan anys quaranta dominava sense rival el camp de l'òpera, i, després de l'èxit d'*Aida* el 1871, s'havia retirat temporalment del món de l'escena, malgrat que el públic li demanava una obra nova. L'auge del seu màxim rival, Richard Wagner, el va mantenir allunyat del teatre durant setze anys.

La relació amb la religió i amb la mort sol estar molt vinculada a les raons per les quals un compositor aborda la creació d'una missa de rèquiem. Verdi no es

considerava creient; de fet, era molt crític amb qualsevol religiositat establerta. No obstant això, va ser un home d'una espiritualitat molt present que va saber conviure amb les convencions eclesiàstiques de la seva època, molt fèrries en un país com Itàlia. Quant al fenomen de la mort, cal recordar que va tenir una experiència nefasta en la seva joventut. La seva primera esposa, Margherita Barezzi, va morir amb tan sols vint-i-set anys i els seus dos fills van morir al cap de pocs mesos de néixer. «Al capdavant, a la vida tot és mort!», afirmava el músic.

L'origen del rèquiem, no obstant això, el trobem en un altre gran nom de l'òpera italiana, Gioacchino Rossini. El 1869 Verdi havia participat en la composició d'una missa de difunts col·lectiva que ell mateix havia proposat a altres col·legues per retre homenatge a Rossini, mort l'any anterior. Aquesta peça serviria també com a metàfora política de la unificació del país. I és que, per a Verdi, Rossini era l'encarnació d'Itàlia a Europa. Al nostre autor se li va assignar l'última secció, el responsori «Libera me», però la peça commemorativa no va arribar a estrenar-se a l'època. Afortunadament, aquest responsori no va caure en l'oblit i va suposar el germen musical de la *Messa da Requiem* que acabaria uns anys després. El caràcter, el llenguatge vocal i els principals motius melòdics estaven esbossats ja en aquell responsori.

S'ha repetit sovint que el rèquiem de l'operista italià va ser concebut com a resultat de la mort d'Alessandro Manzoni, el dedicatari de l'obra. Tanmateix, des de l'abril de 1873, un mes abans de la seva defunció, Verdi ja havia decidit, juntament amb l'editor Ricordi, de compondre la missa completa. Això sí, es va estrenar el 22 de maig de 1874 a l'església de Sant Marc de Milà en el primer aniversari de la mort de l'escriptor. Per a Verdi, Manzoni havia estat, juntament amb Rossini, el gran símbol de la unitat de la seva nació. Fins i tot va arribar a qualificar de «sant» aquest artista afí al *Risorgimento*. Va ser l'autor d'*I promessi sposi* (*Els nuvis*), la novel·la italiana més famosa del segle XIX, en la qual es planteja un atac velat a Àustria, força que controlava el país en aquell moment. Així, la nostàlgia, la ira i el pessimisme després de la mort de Manzoni són els tres sentiments que dominaran de forma molt clara el rèquiem.

El compositor italià va abocar tots els seus esforços a escriure una obra de gran envergadura, tant per la plantilla com per l'extensió. Verdi hi va esmerçar tots els recursos de què disposava per dotar d'espectacularitat i força aquesta missa: una gran formació coral, que a vegades es divideix en dos grups, i una orquestra reforçada especialment en la secció de vent-metall (amb quatre trompes, vuit trompetes i tres trombons), instruments vinculats tradicionalment amb el món funerari. A més, gran coneixedor com era de la veu humana, requereix un quartet de solistes vocals de nivell tècnic excel·lent. En aquests termes, la partitura acusa la influència dels grans precedents que va conèixer i estudiar, els rèquiem de Mozart, Cherubini i Berlioz.

L'«Introito» comença amb una falsa calma, un descens lent dels violoncel·ls que fa presagiar el caràcter ombrívol i pertorbador de l'obra. És una mena de lament resignat que accentua la tragèdia en la paraula *requiem* i que esdevé més amable en lux. El primer gran contrast arriba amb el salm «Te decet hymnus», escrit per al cor a *cappella* en una textura que imita ressons arcaics. Després d'un «Kyrie» que ens revela per primera vegada la dimensió operística de la partitura, arriba el «Dies irae», veritable centre neuràlgic al voltant del qual gravita tota l'obra. Verdi, com a bon compositor per al teatre, és un dels autors que ha tret més partit de les implicacions dramàtiques del text de la seqüència, que va dividir en deu seccions. El resultat sonor és de tal impacte que sembla que ens enfronta cara a cara amb la mort des de bon començament. Aquesta sublim intensitat s'aconsegueix amb la utilització de figuracions agitades en les cordes i trèmols vertiginosos en els vents, amb la presència del bombo a contratemps o amb un esborronador ús de les veus del cor, que, talment com una davallada directa a l'infern, despleguen escales cromàtiques descendents en *fortissimo*.

Un dels moments més impressionants es troba en el «Tuba mirum». El fragment s'obre amb una fanfàrria dels vents que comença amb una nota tinguda a la qual se'n van afegint unes altres, fins a formar un acord magnífic en un progressiu *accelerando* que s'espacialitza amb la col·locació de quatre trompetes fora de l'escenari. En l'estrena britànica de 1875, Verdi va eliminar el «Liber scriptus» original, que era una fuga coral, i el va substituir pel solo de mezzosoprano que coneixem avui, un dels més complexos per a la cantant. A partir d'aquí, durant la resta de la seqüència i en l'òferti, assistirem al lluïment de tots els solistes en diferents combinacions, amb aparicions reiterades de l'inconfusible tema del «Dies irae». El «Sanctus» ens ofereix un moment de relaxació, amb una fuga a doble cor de caràcter gairebé bucòlic. A l'«Agnus Dei», Verdi fa gala de la seva destresa utilitzant una estructura d'una gran senzillesa, amb un duo líric de les dues solistes femenines, però molt efectiva pel contrast amb l'anterior. Després de la comunió «Lux aeterna», una mica ombrívola per l'absència de la soprano, conclou l'obra el responsori «Libera me Domine», que ens presenta els temes més característics del rèquiem revestits, per primera vegada, d'una certa redempció celestial a través del solo de la soprano.

Les veus crítiques que es van alçar contra els excessos teatrals de l'obra i que van qüestionar-ne la condició litúrgica no es van fer esperar, com la del director wagnerià Hans von Bülow, qui va afirmar que es tractava de «la darrera òpera amb vestidura eclesiàstica». Però res no va impedir que l'estrena tingués una acollida absolutament entusiasta i que, de seguida, l'obra comencés a viatjar per Europa. En l'actualitat, continua sent una de les pàgines simfonico-corals de gran format més interpretades arreu del món.

Egass

barcelona

Fotografia: Marc Cunat

Joies amb essència

www.egassbarcelona.com

Handmade

© [egassbarcelona](https://www.instagram.com/egassbarcelona)

CUINA OBERTA tots els dies de 13h a 00h

**RESTAURANT OFICIAL DEL
BCNCLÀSSICS**

VINE A SOPAR AMB LA TEVA ENTRADA DEL

CONCERT I ET CONVIDEM A UNA COPA DE CAVA

Passeig Isabel II, 14
08003 Barcelona

@7Portes

www.7portes.com

reserves@7portes.com
Tlf. 93 319 30 33

bcn
classics

Palau de la Música
L'Auditori

22/23

Abona't
a la nova
temporada
#tornalapassió

Entrades i
abonaments
bcnclassics.cat
Tel 93 342 61 75

@bcnclassics

Propers Concerts

28.11.22

PALAU DE
LA MÚSICA

Zubin Mehta

Orquestra Simfònica de la Ràdio de Baviera

14.12.22

L'AUDITORI

Yuja Wang
Philharmonia Orchestra
Santtu-Matias Rouvali

Rakhmàinov i Txaikovski

17.02.23

PALAU DE
LA MÚSICA

Evgeni Kissin

Bach, Mozart, Debussy i Rakhmàinov

24.03.23

PALAU DE
LA MÚSICA

Scheherezade

Denis Kozhukhin

Orquestra Simfònica de la Ràdio de Frankfurt
Alain Altinoglu

13.04.23

L'AUDITORI

Concierto de Aranjuez
i Bolero de Ravel

Pablo Sáinz-Villegas

Orquestra Nacional Belga
Josep Vicent

31.05.23

PALAU DE
LA MÚSICA

La Júpiter de Mozart
i l'Heroica de Beethoven

Orchestre des Champs-Élysées
Philippe Herreweghe

07.06.23

PALAU DE
LA MÚSICA

Les quatre estacions
de Verdi i Vivaldi

I musici

Cicle BCN Clàssics 22/23

Organitzen:

IBERMÚSICA

L'AUDITORI

Amb el suport de:

Col·laboren:

Mitjans oficials:

Cat **M**úsica

LA VANGUARDIA

Troba'ns a:

Enamorats, 35
08013 Barcelona

www.bcnclassics.cat
contacte@bcnclassics.cat
93 342 61 75

@bcnclassics

GAUDIM LA MÚSICA EN SILENCI

MOLTES GRÀCIES!